Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 13ης Νοεμβρίου 2018 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ – Αίτηση τρίτης χώρας προς κράτος μέλος για την έκδοση πολίτη της Ένωσης, υπηκόου άλλου κράτους μέλους, ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας στο πρώτο κράτος μέλος – Αίτηση υποβληθείσα με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής και όχι στο πλαίσιο ποινικής διώξεως – Απαγόρευση εκδόσεως ισχύουσα μόνο για τους ημεδαπούς – Περιορισμός στην ελεύθερη κυκλοφορία – Δικαιολόγηση στηριζόμενη στην αποτροπή της ατιμωρησίας – Αναλογικότητα»

Στην υπόθεση C-247/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο, Φινλανδία) με απόφαση της 12ης Μαΐου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως του

Denis Raugevicius,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Βηλαρά, E. Regan, F. Biltgen και K. Λυκούργο, προέδρους τμήματος, M. Ilešič, E. Levits, L. Bay Larsen, C. Z. Fernlund (εισηγητή) και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. Aleksejev, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Μαΐου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

– η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την H. Leppo,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, J. Vláčil και J. Pavliš,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και M. Hellmann καθώς και από την S. Weinkauff,

– η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τις M. Browne και J. Quaney, καθώς και από τον A. Joyce, επικουρούμενους από την M. Gray, BL,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

– η Κυπριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ε. Ζαχαριάδου, Ε. Νεοφύτου και Μ. Σπηλιωτοπούλου,

– η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Kriaučiūnas και την V. Čepaitė,

– η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér και G. Koós καθώς και από την R. Kissné Berta,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Eberhard,

– η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C.-R. Canțăr καθώς και από τις R. Mangu, E. Gane και C.-M. Florescu,

– η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk, H. Shev, C. Meyer-Seitz, L. Zettergren και A. Alriksson,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την S. Grünheid καθώς και από τους R. Troosters και M. Huttunen,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Ιουλίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, και του άρθρου 21 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αιτήσεως εκδόσεως, την οποία απηύθηναν οι ρωσικές προς τις φινλαδικές αρχές, αφορώσας τον Denis Raugevicius, υπήκοο Λιθουανίας και Ρωσίας, για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής.

Το νομικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως

3 Το άρθρο 1 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Εκδόσεως, της 13ης Δεκεμβρίου 1957 (στο εξής: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως), ορίζει τα εξής:

«Τα [σ]υμβαλλόμενα [μ]έρη αναλαμβάνουσι την υποχρέωσιν αμοιβαίας αποδόσεως, συμφώνως προς τους κανόνας και υπό τους όρους τους καθοριζομένους εν τοις επομένοις άρθροις ατόμων καταδιωκομένων δι' εγκλήματα ή καταζητουμένων επί τω σκοπώ εκτίσεως ποινής ή εφαρμογής μέτρου ασφαλείας, υπό των δικαστικών [α]ρχών του αιτούντος [μ]έρους.»

4 Το άρθρο 6 της συμβάσεως αυτής, το οποίο επιγράφεται «Έκδοσις υπηκόων», προβλέπει:

«1. α) Έκαστον των [σ]υμβαλλομένων [μ]ερών θα έχη την ευχέρειαν αρνήσεως εκδόσεως υπηκόων αυτού.

β) Έκαστον των [σ]υμβαλλομένων [μ]ερών, δια δηλώσεώς του κατά την υπογραφήν ή την κατάθεσιν του κυρωτικού εγγράφου ή της προσχωρήσεως, θα δύναται να καθορίση ως προς εαυτό, τον όρον "υπήκοος" υπό την έννοιαν του παρόντος [σ]υμφώνου.

γ) Η ιδιότης του υπηκόου θέλει εκτιμηθή κατά την λήψιν της περί εκδόσεως αποφάσεως. […]

2. Εάν το μέρος παρ' ου ζητείται η έκδοσις, δεν εκδίδη υπήκοον τούτου, οφείλει, τη αιτήσει του αιτούντος [μ]έρους, να υποβάλη την υπόθεσιν εις τας αρμοδίας [α]ρχάς, επί τω σκοπώ ενασκήσεως δικαστικής διώξεως, εφ' όσον χωρεί τοιαύτη. Επί τω σκοπώ τούτω, θέλουσι διαβιβασθή δωρεάν, διά των εν παραγράφω 1 του άρθρου 12 διαλαμβανομένων μέσων, οι φάκελλοι, πληροφορίαι και αντικείμενα σχετικά προς την παράβασιν. Το αιτούν [μ]έρος θέλει ειδοποιηθή περί της εκβάσεως της αιτήσεώς του.»

5 Το άρθρο 10 της εν λόγω συμβάσεως, με τίτλο «Παραγραφή», προβλέπει:

«Δεν παρέχεται έκδοσις, εφ' όσον, κατά την [ν]ομοθεσίαν του αιτούντος [μ]έρους ή του παρ' ου αιτείται η έκδοσις, έλαβε χώραν παραγραφή της ποινικής διώξεως ή της επιβληθείσης ποινής.»

6 Κατά το άρθρο 17 της ίδιας συμβάσεως:

«Εάν η έκδοσις ζητήται συγχρόνως υπό πλειόνων [κ]ρατών, είτε διά την αυτήν πράξιν, είτε διά διαφόρους τοιαύτας, η [χ]ώρα προς ην υπεβλήθησαν αι αιτήσεις θέλει αποφασίσει σχετικώς λαμβανομένων υπ' όψει των περιστάσεων και κυρίως της σχετικής βαρύτητος, του τόπου τελέσεως[,] των σχετικών ημερομηνιών των αιτήσεων, της εθνικότητος του καταζητουμένου, ως και της δυνατότητος μεταγενεστέρας εκδόσεως εις έτερον [κ]ράτος».

7 Η Δημοκρατία της Φινλανδίας προέβη σε δήλωση, κατά την έννοια του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Εκδόσεως, η οποία έχει ως εξής:

«Κατά την έννοια της παρούσας Συμβάσεως, με τον όρο "υπήκοοι" νοούνται οι υπήκοοι της Φινλανδίας, της Δανίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας καθώς και οι αλλοδαποί που κατοικούν στα κράτη αυτά.»

Το φινλανδικό δίκαιο

8 Κατά το άρθρο 9, τρίτο εδάφιο, του φινλανδικού Συντάγματος, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, «[ο]υδείς Φινλανδός πολίτης δύναται να εκδοθεί ή να μεταχθεί σε άλλη χώρα παρά τη θέλησή του. Ωστόσο, νόμος δύναται να προβλέπει ότι Φινλανδός πολίτης, λόγω διαπράξεως ποινικού αδικήματος ή στο πλαίσιο διαδικασίας […], δύναται να εκδοθεί ή να μεταχθεί σε χώρα στην οποία διασφαλίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματά του και η δικαστική του προστασία».

9 Δυνάμει του άρθρου 2 του rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta muiden annettu laki (456/1970) [νόμου (456/1970) περί της εκδόσεως λόγω διαπράξεως ποινικού αδικήματος, στο εξής: νόμος περί εκδόσεως], δεν είναι δυνατή η έκδοση των Φινλανδών πολιτών.

10 Το άρθρο 14, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί εκδόσεως προβλέπει:

«Το Υπουργείο Δικαιοσύνης αποφασίζει αν πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση εκδόσεως.»

11 Το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, του νόμου αυτού ορίζει:

«Αν, κατά την έρευνα ή σε έγγραφο που διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της υποθέσεως, ο καθού η αίτηση εκδόσεως δηλώσει ότι θεωρεί ότι δεν πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση, το Υπουργείο, αν η αίτηση εκδόσεως δεν

απορριφθεί αμέσως, ζητεί γνωμοδότηση από το Korkein oikeus [(Ανώτατο Δικαστήριο, Φινλανδία)] πριν αποφανθεί επί της υποθέσεως. Το Υπουργείο δύναται να ζητήσει γνωμοδότηση επίσης σε άλλες περιπτώσεις εφόσον το κρίνει αναγκαίο.»

12 Το άρθρο 17 του νόμου περί εκδόσεως έχει ως εξής:

«Το Korkein oikeus [(Ανώτατο Δικαστήριο)] εξετάζει αν η αίτηση εκδόσεως δύναται να γίνει δεκτή λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων των άρθρων 1 έως 10 του νόμου αυτού και των αντιστοίχων διατάξεων διεθνούς συμφωνίας στην οποία η Φινλανδία είναι συμβαλλόμενο μέρος.

Αν το Korkein oikeus [(Ανώτατο Δικαστήριο)] κρίνει ότι υπάρχει κώλυμα για την έκδοση, η αίτηση εκδόσεως δεν δύναται να γίνει δεκτή.»

13 Στερητική της ελευθερίας ποινή επιβληθείσα από δικαστήριο κράτους που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύναται να εκτελεστεί στη Φινλανδία με βάση τον kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta annettu laki (21/1987) [νόμου (21/1987) για τη διεθνή συνεργασία όσον αφορά την εκτέλεση ορισμένων ποινικών κυρώσεων]. Το άρθρο 3 του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Ποινή που επιβλήθηκε από δικαστήριο αλλοδαπού κράτους δύναται να εκτελεστεί στη Φινλανδία αν:

1) η απόφαση κατέστη αμετάκλητη και είναι εκτελεστή στο κράτος στο οποίο εκδόθηκε·

[…]

3) το κράτος στο οποίο επιβλήθηκε η ποινή το ζήτησε ή συνήνεσε σε αυτό.

Ποινή στερητική της ελευθερίας δύναται να εκτελεστεί στη Φινλανδία σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο αν ο καταδικασθείς είναι Φινλανδός υπήκοος ή αλλοδαπός που διαμένει μόνιμα στη Φινλανδία και αν ο καταδικασθείς συναινέσει σε αυτό. […]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Την 1η Φεβρουαρίου 2011 ο D. Raugevicius κρίθηκε ένοχος, από ρωσικό δικαστήριο, για παράβαση της νομοθεσίας περί ναρκωτικών λόγω της κατοχής, χωρίς πρόθεση πωλήσεως, μείγματος που περιείχε 3,040 γραμμάρια ηρωίνης, για την οποία καταδικάστηκε σε ποινή φυλακίσεως με αναστολή.

15 Στις 16 Νοεμβρίου 2011 δικαστήριο της περιφέρειας του Λένινγκραντ (Ρωσία) ήρε την αναστολή λόγω αθετήσεως των υποχρεώσεων επιτηρήσεως και καταδίκασε τον D. Raugevicius σε ποινή φυλακίσεως τεσσάρων ετών.

16 Στις 12 Ιουλίου 2016 εκδόθηκε κατά του D. Raugevicius διεθνές ένταλμα συλλήψεως.

17 Στις 12 Δεκεμβρίου 2016 επιβλήθηκε στον D. Raugevicius από πρωτοβάθμιο δικαστήριο στη Φινλανδία απαγόρευση εξόδου από αυτό το κράτος μέλος.

18 Στις 27 Δεκεμβρίου 2016 η Ρωσική Ομοσπονδία απηύθυνε προς τις αρχές της Φινλανδίας αίτηση με την οποία ζητούσε τη σύλληψη και την έκδοση στη Ρωσία του D. Raugevicius με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής.

19 Ο D. Raugevicius αντιτάχθηκε στην έκδοσή του επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι ζούσε στη Φινλανδία ήδη από μακρού χρόνου και ότι ήταν πατέρας δύο τέκνων τα οποία κατοικούν στο εν λόγω κράτος μέλος και είναι Φινλανδοί υπήκοοι.

20 Στις 7 Φεβρουαρίου 2017 το Υπουργείο Δικαιοσύνης ζήτησε από το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) γνωμοδότηση σχετικά με το αν υφίσταται νομικό κώλυμα για την έκδοση του D. Raugevicius στη Ρωσία.

21 Το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) εκτιμά ότι αποτελεί «δικαστήριο», κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου επί του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, ακόμη και όταν γνωμοδοτεί στο πλαίσιο αιτήσεως εκδόσεως. Εκθέτει ότι πληροί τα κριτήρια της εν λόγω εννοίας, τα οποία υπομνήσθηκαν από το Δικαστήριο, ιδίως στην απόφασή του της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (C-363/11, EU:C:2012:825, σκέψη 18), λαμβανομένων υπόψη της ιδρύσεώς του με νόμο, της μονιμότητάς του, του δεσμευτικού χαρακτήρα της δικαιοδοσίας του, του κατ' αντιμωλίαν χαρακτήρα της ενώπιόν του διαδικασίας, της εκ μέρους του εφαρμογής κανόνων δικαίου, καθώς και της ανεξαρτησίας του. Εξάλλου, έχει πράγματι επιληφθεί ένδικης διαφοράς, δεδομένου ότι ο D. Raugevicius αντιτάχθηκε στην έκδοσή του και δεδομένου ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν έκρινε ότι έπρεπε να απορρίψει αμέσως την αίτηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Τέλος, το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) προσθέτει ότι η γνωμοδότηση που υποχρεούται να εκδώσει είναι δεσμευτική, υπό την έννοια ότι η αίτηση εκδόσεως δεν δύναται να γίνει δεκτή αν αυτό κρίνει ότι υπάρχει κώλυμα για την ζητούμενη έκδοση.

22 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, στην απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630), το Δικαστήριο έκρινε, στηριζόμενο στα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ, ότι οι διατάξεις περί εκδόσεως είναι δυνατόν να περιορίζουν το δικαίωμα των υπηκόων άλλων κρατών μελών να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών. Συνεπώς, φρονεί ότι πρέπει να τις εξετάσει και υπό το πρίσμα της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

23 Το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) αναφέρει, εντούτοις, ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ της παρούσας υποθέσεως, η οποία αφορά αίτηση εκδόσεως με σκοπό την έκτιση ποινής, και της υποθέσεως επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση εκείνη, η οποία αφορούσε αίτηση εκδόσεως με σκοπό την άσκηση ποινικής διώξεως.

24 Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει ιδίως ότι, μολονότι υφίσταται, κατ' αρχήν, υποχρέωση του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, να ασκήσει ποινική δίωξη κατά των υπηκόων του στην περίπτωση που δεν τους εκδώσει, εντούτοις δεν υφίσταται αντίστοιχη υποχρέωσή του να τους αναγκάσει να εκτίσουν, στο έδαφός του, την ποινή στην οποία έχουν καταδικασθεί από τρίτη χώρα.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Πρέπει οι εθνικές διατάξεις περί εκδόσεως λόγω ποινικού αδικήματος να εκτιμώνται, υπό το πρίσμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηκόων άλλου κράτους μέλους, κατά τον ίδιο τρόπο, ανεξαρτήτως του αν η αίτηση εκδόσεως που υποβάλλει τρίτο κράτος βάσει συμβάσεως περί εκδόσεως αφορά την εκτέλεση ποινής ή –όπως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630)– την άσκηση ποινικής διώξεως; Ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το εκζητούμενο πρόσωπο έχει, εκτός από την ιθαγένεια της Ένωσης, και την ιθαγένεια του κράτους το οποίο υποβάλλει την αίτηση εκδόσεως;

2) Συνεπάγεται εθνική ρύθμιση, κατά την οποία μόνον ημεδαποί δεν επιτρέπεται να εκδοθούν εκτός της Ένωσης ενόψει της εκτελέσεως ποινής, αδικαιολόγητη δυσμενή μεταχείριση των υπηκόων άλλων κρατών μελών; Πρέπει και στην περίπτωση της εκτελέσεως ποινής να εφαρμόζονται μηχανισμοί του δικαίου της Ένωσης που καθιστούν δυνατή την επίτευξη ενός, θεμιτού ως προς την ουσία του, σκοπού κατά τρόπο που θίγει λιγότερο την ελευθερία κυκλοφορίας; Πώς πρέπει να κρίνεται μια αίτηση εκδόσεως όταν, κατ' εφαρμογήν των εν λόγω μηχανισμών, το άλλο κράτος μέλος ενημερώνεται μεν για την αίτηση αυτή, πλην όμως λόγω π.χ. νομικών κωλυμάτων δεν λαμβάνει κανένα μέτρο σε σχέση με τον υπήκοό του;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

26 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση υποβολής από τρίτη χώρα αιτήσεως εκδόσεως πολίτη της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, με σκοπό όχι την άσκηση ποινικής διώξεως, αλλά την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, του οποίου η εθνική νομοθεσία απαγορεύει την έκδοση των υπηκόων του εκτός της Ένωσης με σκοπό την εκτέλεση ποινής και προβλέπει τη δυνατότητα εκτίσεως στο έδαφός του αυτής της καταγνωσθείσας στην αλλοδαπή ποινής, υποχρεούται να εξετάσει αν υφίσταται εναλλακτικό μέτρο σε σχέση με την έκδοση το οποίο να θίγει λιγότερο την άσκηση του δικαιώματος αυτού της ελεύθερης κυκλοφορίας.

27 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι πολίτης της Ένωσης, όπως ο D. Raugevicius, υπήκοος κράτους μέλους, εν προκειμένω της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, ο οποίος μετέβη σε άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω στη Δημοκρατία της Φινλανδίας, άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, οπότε η κατάστασή του εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 18 ΣΛΕΕ, το οποίο κατοχυρώνει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 31).

28 Εξάλλου, εθνικός κανόνας ο οποίος απαγορεύει την έκδοση μόνον των Φινλανδών υπηκόων εισάγει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ αυτών και των υπηκόων των άλλων κρατών μελών. Ως εκ τούτου, ο κανόνας αυτός δημιουργεί άνιση μεταχείριση η οποία ενδέχεται να περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των τελευταίων αυτών προσώπων εντός της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 32).

29 Το γεγονός ότι υπήκοος άλλου κράτους μέλους πλην εκείνου προς το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση εκδόσεως, όπως ο D. Raugevicius, έχει επίσης την ιθαγένεια της τρίτης χώρας που υπέβαλε την αίτηση αυτή δεν αναιρεί τη διαπίστωση αυτή. Πράγματι, η διπλή ιθαγένεια κράτους μέλους και τρίτης χώρας δεν δύναται να στερήσει από τον ενδιαφερόμενο τις ελευθερίες που αυτός αντλεί από το δίκαιο της Ένωσης ως υπήκοος κράτους μέλους (βλ., συναφώς, απόφαση της 7ης Ιουλίου 1992, Micheletti κ.λπ., C-369/90, EU:C:1992:295, σκέψη 15).

30 Επομένως, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η άνιση μεταχείριση που συνίσταται στο ότι επιτρέπεται η έκδοση ενός πολίτη της Ένωσης ο οποίος, όπως ο D. Raugevicius, είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους, συνεπάγεται περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας, κατά την έννοια του άρθρου 21 ΣΛΕΕ (απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 33).

31 Ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να δικαιολογηθεί μόνον εφόσον στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους και τελεί σε σχέση αναλογικότητας προς τον θεμιτώς επιδιωκόμενο από το εθνικό δίκαιο σκοπό (απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ο σκοπός της αποτροπής του κινδύνου της ατιμωρησίας των προσώπων που έχουν διαπράξει ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται θεμιτός και μπορεί να δικαιολογήσει ένα περιοριστικό μέτρο, υπό την προϋπόθεση ότι το μέτρο αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία των συμφερόντων τα οποία σκοπεί να διασφαλίσει και στον βαθμό που οι σκοποί αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέτρα (απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψεις 37 και 38).

33 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 39 της αποφάσεως της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630), ότι η έκδοση αποτελεί διαδικασία η οποία έχει ως σκοπό την καταπολέμηση της ατιμωρησίας προσώπου το οποίο βρίσκεται σε επικράτεια διαφορετική από εκείνη στην οποία φέρεται να διέπραξε αξιόποινη πράξη. Στην απόφαση εκείνη, η οποία αφορούσε αίτηση

εκδόσεως με σκοπό την άσκηση ποινικής διώξεως, το Δικαστήριο τόνισε, στην ίδια σκέψη, ότι, μολονότι η μη έκδοση των ημεδαπών αντισταθμίζεται εν γένει από τη δυνατότητα του κράτους μέλος από το οποίο ζητείται η έκδοση να ασκήσει ποινική δίωξη κατά των υπηκόων του για σοβαρές αξιόποινες πράξεις που αυτοί τέλεσαν εκτός της επικράτειάς του, εντούτοις το κράτος μέλος αυτό δεν διαθέτει, κατά κανόνα, δικαιοδοσία για την εκδίκαση τέτοιων περιστατικών οσάκις ούτε ο αυτουργός ούτε το θύμα της προβαλλομένης αξιόποινης πράξεως έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η έκδοση καθιστά δυνατή την αποτροπή του ενδεχομένου ατιμωρησίας αξιόποινων πράξεων τις οποίες τέλεσαν στο έδαφος ενός κράτους πρόσωπα τα οποία διέφυγαν εν συνεχεία από το κράτος αυτό.

34 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά εντούτοις αν οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν και στην περίπτωση αιτήσεως εκδόσεως με σκοπό την εκτέλεση ποινής.

35 Το δικαστήριο αυτό εκφράζει αμφιβολίες επ' αυτού, εκθέτοντας ότι, μολονότι η ευρωπαϊκή σύμβαση περί εκδόσεως προβλέπει, στο άρθρο 6, παράγραφος 2, τη δυνατότητα του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως να ασκήσει δίωξη κατά των υπηκόων του τους οποίους δεν εκδίδει, εντούτοις δεν επιβάλλει σε κράτος που αρνείται την έκδοση των υπηκόων του να λάβει μέτρα για την εκτέλεση ποινής επιβληθείσας από δικαστήριο άλλου κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση αυτή. Το εν λόγω δικαστήριο και ορισμένες κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου φρονούν, επίσης, ότι η άσκηση νέων ποινικών διώξεων εναντίον προσώπου το οποίο έχει ήδη διωχθεί και καταδικασθεί στο αιτούν την έκδοση κράτος ενδέχεται να είναι αντίθετη προς την αρχή ne bis in idem, κατά την οποία ουδείς μπορεί να διωχθεί δύο φορές για την ίδια παράβαση.

36 Εντούτοις, μολονότι η αρχή ne bis in idem, όπως αυτή κατοχυρώνεται από το εθνικό δίκαιο, μπορεί να κωλύει την άσκηση ποινικής διώξεως, από ένα κράτος μέλος, κατά των προσώπων τα οποία αφορά αίτηση εκδόσεως υποβληθείσα με σκοπό την εκτέλεση ποινής, εντούτοις, για να αποφευχθεί ο κίνδυνος ατιμωρησίας των προσώπων αυτών, υπάρχουν μηχανισμοί στο εθνικό δίκαιο και/ή στο διεθνές δίκαιο μέσω των οποίων τα πρόσωπα αυτά μπορούν να εκτίσουν τις ποινές τους, μεταξύ άλλων, στο κράτος του οποίου είναι υπήκοοι και, ως εκ τούτου, να έχουν αυξημένες πιθανότητες κοινωνικής επανεντάξεως μετά την έκτιση των ποινών τους.

37 Το ίδιο ισχύει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση της συμβάσεως για τη μεταφορά των καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983, στην οποία όλα τα κράτη μέλη, καθώς επίσης και η Ρωσική Ομοσπονδία, είναι συμβαλλόμενα μέρη. Πράγματι, κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως αυτής, οι καταδικασθέντες εντός κράτους συμβαλλομένου στην εν λόγω σύμβαση μπορούν, κατά το άρθρο της 2, να ζητήσουν να μεταφερθούν στη χώρα καταγωγής τους προκειμένου να εκτίσουν εκεί την ποινή που τους έχει επιβληθεί, οι δε αιτιολογικές σκέψεις της εν λόγω συμβάσεως αναφέρουν ότι σκοπός της μεταφοράς αυτής είναι, μεταξύ άλλων, η διευκόλυνση της κοινωνικής επανεντάξεως των καταδίκων, με την παροχή, στους αλλοδαπούς στους οποίους έχει επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή εξαιτίας ποινικού αδικήματος, της δυνατότητας να εκτίσουν την ποινή τους στον κοινωνικό χώρο όπου ανήκουν (βλ., συναφώς, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005, Laurin Effing, C-302/02, EU:C:2005:36, σκέψεις 12 και 13).

38 Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Δημοκρατία της Φινλανδίας, προβλέπουν επίσης ότι οι υπήκοοί τους έχουν τη δυνατότητα να εκτίσουν στο έδαφός τους την καταγνωσθείσα σε άλλο κράτος ποινή.

39 Κατά συνέπεια, προκειμένου περί αιτήσεως εκδόσεως με σκοπό την εκτέλεση ποινής, επισημαίνεται, αφενός, ότι, μολονότι ενδέχεται να μην είναι δυνατή η άσκηση, από το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, ποινικής διώξεως κατά των υπηκόων του, εντούτοις υπάρχουν μηχανισμοί μέσω των οποίων τα πρόσωπα αυτά μπορούν να εκτίσουν τις ποινές τους στο έδαφος

αυτού του κράτους μέλους. Αφετέρου και αντιθέτως, η έκδοση καθιστά δυνατό να αποτραπεί η αποφυγή εκτίσεως ποινής εκ μέρους των πολιτών της Ένωσης οι οποίοι δεν έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους.

40 Στο μέτρο που, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, η έκδοση μπορεί να αποτρέψει τον κίνδυνο ατιμωρησίας των υπηκόων άλλων κρατών μελών πλην του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκτελέσεως και στο μέτρο που η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση επιτρέπει την έκδοση υπηκόων άλλων κρατών μελών πλην της Δημοκρατίας της Φινλανδίας, πρέπει να εξετασθεί ο αναλογικός χαρακτήρας της ρυθμίσεως αυτής, και δη να ελεγχθεί εάν υπάρχουν εξίσου αποτελεσματικά μέτρα για την επίτευξη του σκοπού αυτού, αλλά λιγότερο περιοριστικά του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω υπηκόων (απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 41), λαμβανομένων υπόψη όλων των πραγματικών και νομικών δεδομένων της υποθέσεως.

41 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο D. Raugevicius αντιτάχθηκε στην έκδοσή του, για τον λόγο ότι διέμενε στη Φινλανδία από μακρού χρόνου και για τον λόγο ότι ήταν πατέρας δύο παιδιών φινλανδικής ιθαγενείας τα οποία κατοικούσαν στο εν λόγω κράτος μέλος. Οι περιστάσεις αυτές δεν ετέθησαν εν αμφιβόλω στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι ο D. Raugevicius μπορεί να θεωρηθεί ως αλλοδαπός υπήκοος που διαμένει μόνιμα στη Φινλανδία, κατά την έννοια του άρθρου 3, δεύτερο εδάφιο, του νόμου για τη διεθνή συνεργασία όσον αφορά την εκτέλεση ορισμένων ποινικών κυρώσεων.

42 Εάν τούτο συμβαίνει, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι ο D. Raugevicius θα μπορούσε να εκτίσει στη Φινλανδία την ποινή στην οποία καταδικάστηκε στη Ρωσία, εφόσον υπάρχει συναίνεση τόσο του τελευταίου αυτού κράτους όσο και του ίδιου του D. Raugevicius.

43 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, σκέψη 31· της 8ης Μαρτίου 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, σκέψη 41, καθώς και της 5ης Ιουνίου 2018, Coman κ.λπ., C-673/16, EU:C:2018:385, σκέψη 30).

44 Κάθε πολίτης της Ένωσης μπορεί συνεπώς να επικαλεσθεί την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας την οποία προβλέπει το άρθρο 18 ΣΛΕΕ σε όλες τις περιπτώσεις οι οποίες εμπίπτουν στο ratione materiae πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, στις οποίες περιλαμβάνονται, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών που κατοχυρώνει το άρθρο 21 ΣΛΕΕ (βλ. αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 2012, Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-75/11, EU:C:2012:605, σκέψη 39, και της 11ης Νοεμβρίου 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 59).

45 Επιπλέον, μολονότι, ελλείψει κανόνων του δικαίου της Ένωσης οι οποίοι να διέπουν την έκδοση υπηκόων των κρατών μελών στη Ρωσία, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα να θεσπίζουν τέτοιους κανόνες, εντούτοις τα κράτη μέλη αυτά οφείλουν να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως, την απαγόρευση των διακρίσεων που προβλέπεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ καθώς και την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

46 Υπό το πρίσμα του σκοπού της αποτροπής του κινδύνου ατιμωρησίας, οι Φινλανδοί υπήκοοι, αφενός, και οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών που είναι μόνιμοι κάτοικοι Φινλανδίας και αποδεικνύουν ως εκ τούτου ορισμένο βαθμό ενσωματώσεως στην κοινωνία του κράτους αυτού, αφετέρου, ευρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2009, Wolzenburg, C-123/08, EU:C:2009:616, σκέψη 67). Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν ο D. Raugevicius εμπίπτει στην κατηγορία αυτή των υπηκόων άλλων κρατών μελών.

47 Κατά συνέπεια, τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ επιβάλλουν οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών οι οποίοι είναι μόνιμοι κάτοικοι Φινλανδίας και για τους οποίους έχει υποβληθεί αίτηση εκδόσεως εκ μέρους τρίτης χώρας, με σκοπό την έκτιση στερητικής της ελευθερίας ποινής, να καλύπτονται από τον κανόνα που απαγορεύει την έκδοση ο οποίος ισχύει για τους Φινλανδούς υπηκόους και να μπορούν, υπό τις ίδιες με αυτούς τους τελευταίους προϋποθέσεις, να εκτίουν την ποινή τους στη φινλανδική επικράτεια.

48 Αντιθέτως, αν ένας πολίτης όπως ο D. Raugevicius δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μόνιμος κάτοικος του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, το ζήτημα της εκδόσεως ρυθμίζεται βάσει του εθνικού δικαίου ή του διεθνούς δικαίου που τυγχάνει εφαρμογής.

49 Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως προτίθεται να εκδώσει υπήκοο άλλου κράτους μέλους όπως ζητεί μια τρίτη χώρα, αυτό το πρώτο κράτος μέλος οφείλει να διακριβώσει ότι η έκδοση δεν θα έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως το άρθρο του 19 (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 60).

50 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα είναι ότι τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση υποβολής από τρίτη χώρα αιτήσεως εκδόσεως πολίτη της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, με σκοπό όχι την άσκηση ποινικής διώξεως, αλλά την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, του οποίου η εθνική νομοθεσία απαγορεύει την έκδοση των υπηκόων του εκτός της Ένωσης με σκοπό την εκτέλεση ποινής και προβλέπει τη δυνατότητα εκτίσεως στο έδαφός του αυτής της καταγνωσθείσας στην αλλοδαπή ποινής, υποχρεούται να εξασφαλίζει στον εν λόγω πολίτη της Ένωσης, εφόσον είναι μόνιμος κάτοικός του, την ίδια ακριβώς μεταχείριση με εκείνη που επιφυλάσσει στους δικούς του υπηκόους όσον αφορά την έκδοση.

Επί των δικαστικών εξόδων

51 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 18 και 21 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι, στην περίπτωση υποβολής από τρίτη χώρα αιτήσεως εκδόσεως πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, με σκοπό όχι την άσκηση ποινικής διώξεως, αλλά την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδόσεως, του οποίου η εθνική νομοθεσία απαγορεύει την έκδοση των υπηκόων του εκτός της Ένωσης με σκοπό την εκτέλεση ποινής και προβλέπει τη δυνατότητα εκτίσεως στο έδαφός του αυτής της καταγνωσθείσας στην αλλοδαπή ποινής, υποχρεούται να εξασφαλίζει στον εν λόγω πολίτη της Ένωσης, εφόσον είναι μόνιμος κάτοικός του, την ίδια ακριβώς μεταχείριση με εκείνη που επιφυλάσσει στους δικούς του υπηκόους όσον αφορά την έκδοση.

(υπογραφές)